

Stendyngen

Nr. 1

23. årgang

Januar 2008

Limfjorden er bare

Stranden ved Næsby Dale undersøges

I dette blad

Kommende aktiviteter	Side 4
Referat Mols Hoved	Side 9
Referat En septemberdag på Mors	Side 10
Referat Strandstenstur Næsby Dale	Side 11
Referat Grusgravstur	Side 12
Tilbud Folkeuniversitetet	Side 16

Indhold:

	Side
Formanden har ordet	3
Stenklubbens kommende aktiviteter.....	4
Generalforsamling 2008.....	8
Referat, tur til Mols Hoved.....	9
Referat, en septemberdag på Mors.....	10
Referat, strandstenstur til Næsby Dale.....	11
Referat, grusgravstur.....	12
Referat, foredrag Med Claus Heinberg i Grønland.....	13
Referat, aktivitetsdag på Strandfogedgården	14
Referat, juleafslutning på Vejgård Bibliotek	15
Kurser og foredrag på Folkeuniversitetet.....	16
Interessegruppe Strandstensgruppen.....	18
Interessegruppe Fossilgruppen.....	20
Bog anmeldelse	22
Information om Vendsyssel Stenklub.....	23
Billedsiden.....	24

*Godt
nytår*

Stenklubbens stensav og slibemaskine

Kan lånes af medlemmer i perioder på to uger ad gangen.
 Forbrugsmaterialer købes af låneren
 Slibebåndene 20 kr. pr. stk. (korn 400 og 600).
 Klubben har også en poléremaskine.

Interesserede kan kontakte Poul Erik Friis, tlf. 98 96 34 31.

Klubbens mikroskop kan også lånes for 14 dage. Ønsker om lån af mikroskopet rettes til Allan Andersen, tlf. 98 91 08 42.
 Mikroskopet skal afhentes.

Formanden har ordet

Det er ikke til at forstå det, men der er allerede gået endnu et år. I det år synes jeg, vi har haft rigtig mange dejlige ture ud i naturen. Det er dejligt at sidde og tænke tilbage på, samtidig med at man kigger billeder og fund. Noget af det, som jeg husker som årets højdepunkter, er jo nok turen til Gotland, med den helt enestående natur og geologi. Og så den dejlige midsommerweekend vi havde på Fur, hvor det jo nok var det sociale, der var i højsædet, og det er jo især det hyggelige samvær omkring vores hobby, der giver alle de gode minder.

Vi har allerede lagt en del planer for det kommende år. Den lidt større tur går i år til Langeland og den sydøstlige del af Fyn. Det er et område, som vi ikke tidligere har besøgt, så det glæder jeg mig rigtig meget til. Jeg håber, rigtig mange af jer har lyst og tid til at tage med.

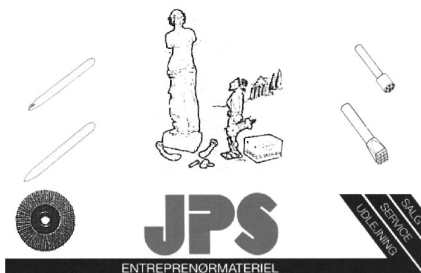
Så er det jo også snart tid til den årlige generalforsamling, og det er jo her, der for alvor er plads til ris og ros, så jeg kan kun opfordre jer til at møde op og få indflydelse.

Til sidst vil jeg ønske jer alle et rigtig godt nytår, og jeg håber, vi må få lige så mange gode oplevelser sammen i det kommende år.

Tommy

STENHUGGER-VÆRKTØJ

Vandværksvej 25 . 9800 Hjørring . Tlf. 98928366 . 98928382

Kommende aktiviteter

Vi er nu klar med programmet for foråret 2008.

HUSK: *Hvis det er et problem med f.eks. kørsel, så ring til turlederen eller et af bestyrelsesmedlemmerne. Der er altid nogen, der har en ekstra plads.*

- 22. januar..... Foredrag, Galathea
- 16. februar..... Præparation
- 29. marts..... Generalforsamling
- 12. - 13. april..... Stenhugning
- 30. april - 4. maj..... Tur til Langeland
- 24. maj..... Tur til Livø

Foredrag: Galathea 3 ekspeditionen

I samarbejde med Folkeuniversitetet

Klimaændringer gennem 2000 år – Hvorfor var Galathea 3 ekspeditionen vigtig?

ved Marit-Solveig Seidenkrantz - med bidrag fra andre.

Jordens klima er essentielt for alt liv på jorden. Det er dog under konstant forandring, og for vi mennesker kan forandringer i klimaet betyde store økonomiske og sociale omkostninger i forbindelse med ændrede betingelser for landbrug og fiskeri, foruden at specielt kystområder kan påvirkes af stigende havspejl.

Man kan dog ikke forstå og forudsige fremtidens klimaforandringer uden et dybdegående kendskab til fortidens klima samt til de klima-styrende mekanismer. Her er specielt havstrømmene vigtige.

Projektet, vi arbejder med, koncentrerer sig om klimaforandringer i Nordatlanten gennem de sidste 2000 år

Tid: Tirsdag d. 22. januar kl. 19.00 - 21.00
Sted: Folkeuniversitetet, Strandvejen 12-14
Pris: Gratis

Præparationsdag

Vi skal igen forsøge at præparere lidt på de fossiler, vi har fundet i årets løb. Det bliver også denne gang en form for workshop, hvor vi hjælper hinanden og deler ud af vores erfaringer.

Medbring egne fossiler til at arbejde med samt det værktøj, I normalt bruger. Her nævnes nogle nyttige ting: Små pensler, gamle tandbørster, kniv, hobbykniv, tandlægeinstrumenter, små file, gravørpen (eldrevet), lup, luplampe, stereomikroskop, små eldrevne slibemaskiner som f.eks. Proxon.

Tid: Lørdag d. 16. februar kl. 10 – 16

Sted: Strandfogedgården, Langelinie 2, Rubjerg, Løkken

Stenhugning

Vore arrangementer med workshop i stenhugning har været meget populære og som regel meget velbesøgte. Også i 2008 vil vi arrangere sådanne dage, første gang d. 12.-13. april.

Som sædvanligt vil Torben være til stede og vejlede og rådgive, både med praktiske råd og råd vedrørende formgivning.

Arrangementet afvikles som sædvanligt hos Joan og Poul Erik i Lørslev. Alle er velkomne. Har du ikke tidligere prøvet stenhugning, er du alligevel velkommen. Torben og vi andre vil hjælpe dig til rette. Har du ikke selv egnet værktøj, har foreningen en smule, som du kan låne den første gang, du prøver stenhugning, og før du beslutter dig for at investere i det forholdsvis dyre værktøj. Find arbejdstøj, arbejdshandsker, beskyttelsesbriller, høreværn og støvmaske frem, læs et par gode sten i bagagerummet, kom og deltag i en spændende og kreativ aktivitet, og få din første skulptur med hjem.

Vi starter med kaffe og rundstykker, og udgifter hertil samt udgifter til instruktør og andre fællesudgifter deles mellem deltagerne (ikke over kr. 200,-)

Tid: 12.-13. april kl. 09.00

Sted: Ugiltvej 758, Lørslev

Tilmelding: Senest 7. april tlf. 9896 3431 eller
e-mail pefriis@adslhome.dk

Turen går til Langeland

I forbindelse med Kr. Himmelfarts-ferien arrangerer Vendsyssel Stenklub en tur til Langeland.

Turen tilrettelægges, så både fossilsamlere og strandstens-interesserede bliver tilgodeset.

Langeland er en geologisk perle. Landskabet præges af knap 700 hatformede bakker, der strækker sig fra Snøde i nord til Magleby i syd. Denne bakketype er en sjældenhed, og der findes ikke en entydig forklaring på dannelsen, men smukke er de.

Vest for Humble ligger Ristinge Klint, som er en geologisk lokalitet af såvel national som international interesse. En utrolig flot, 2 km lang serie af skrånede lag repræsenterer aflejringer fra ikke mindre end 4 isfremstød, nemlig NØ-isen, Gammelbalten, Ungbalten og Bælthavsfremstødet med aflejringer som "Det Blanke Ler", Cyprina Ler og "Det Hvide Sand".

Det er ikke uden grund, at fossilsamlere flokkes på Langelands kyster. Allerede i 1904 udgav geologen Karl Grönwall sin berømte afhandling: Forsteningsførende blokke fra Langeland, Sydfyn og Ærø ... (D.G.U. II.række nr.15), hvor han beskrev masser af fossiler fra området. Og det er ikke kun de gængse orthoceratitter, brachiopoder og graptolitter, vi taler om. Nogle af de flotteste paleocæne Echinoderm-konglomerater og Turritella-sandsten er fundet netop her. Så kridt støvlerne – kære fossilsamler- her er der chancer for bid!!

Nordjyske strandstens-entusiaster får også unikke muligheder. De baltiske ismasser har præget øen i en sådan grad, at ledeblok-koryfæer som Per Smed, Julius Hesemann og J.G. Zandstra flittigt har samlet blokke på strandene. Her kan man supplere sin samling med blokke fra bl.a. Bottenviken, Rödö, Ålands-øerne og Småland.

Sydøstfyn er også med i planlægningen. Her vil vi besøge kalkgraven ved Klintholm samt Danmarks største vandreblok, Dammestenen.

Vi skal bo på pension Damgaarden i Emmerbølle nord for Rudkøbing. Kosten kan vi klare i fællesskab, men der er også mulighed for at spise på stedet eller i Rudkøbing. Turen foretages i egne biler, hvor vi forsøger at fylde bilerne op og dele udgifterne. Overnatning plus morgenmad vil beløbe sig til ca. 1000 kr. pr. person.

Tid: Ankomst onsdag d. 30. april om aftenen. Vi er hjemme igen sidst på dagen søndag d. 4. maj.

Sted: Vi mødes ved pension Damgaarden

Tilmelding: Snarest og senest d.1. februar til Tommy, tlf: 98392084 eller e-mail: tommy.h.sorensen@mail.dk

Kort efter tilmeldingsfristen vil der tilgå deltagerne et mere detaljeret program.

Henrik

Turen går til Livø

Livø er en ca. 320 ha stor naturperle med såvel historiske, botaniske som geologiske seværdigheder.

Øen har været ejet af Vitskøl Kloster, Bjørnsholm Gods og Den Kellerske Åndssvageanstalt og hører nu under Miljøministeriet overvåget af Skov- og Naturstyrelsen via Buderupholm Skovdistrikt.

Skoven domineres af eg og hassel og findes især i den centrale og nordvestlige del af øen, mens hede og strandoverdrev primært ligger langs kysten.

Øen er dækket af moræneaflejringer, der er lerede i den sydlige del, men består af sand og grus over hovedparten af arealet. Der er markante kystklinter på en stor del af vestkysten, og ved foden af disse ligger der sten i hobetal. Her kan man finde ledeblokke, især fra Oslofeltet og Dalarna samt forsteningsførende blokke fra kridt og tertiær. Morænen indeholder flager af plastisk ler, som især træder frem i skredterrasser langs nordvestkysten.

Turen går fra havnen over Hesselbjerg til vestkysten, som vi følger til Louisedal. Herfra går vi gennem skoven tilbage til havnen, hvorfra sidste færge afgår kl. 17.30.

Turens samlede længde er på 5-6 km, og det skal bemærkes at terrænet ikke er særlig handicapvenligt.

Husk regntøj, gummistøvler, solid hammer og mejsel samt mad og drikke.

Tid: Lørdag d. 24. maj kl. 9.30

Sted: Færgelejet i Rønbjerg. Her er der gode parkeringsmuligheder, og billet til færgen koster p.t. 70 kr.

Turleder: Henrik Arildskov

Generalforsamling

Vendsyssel Stenklub indkalder til ordinær generalforsamling

Tid: Lørdag den 29. marts 2008 kl. 10.00
Sted: Hos formanden, Gerdavej 1, 9520 Skørping

Foreningen er vært ved kaffe og rundstykker.

Efter generalforsamlingen tager vi en travetur i Rebild Bakker. Bakkerne, som egentlig ikke er bakker, men ”falske bakker“, er i høj grad dannet af geologien, nærmere en forkastning i undergrunden, som består af skrivekridt. Så bakkerne er egentlig kanten af et bagvedliggende højland, som igen senere er formet af stenalderhavet. Man kan stadig se terrasser i forskellige niveauer.

Hvis vejret tillader det, vil vi også gå en tur i Skillingbro kalkgrav, måske kunne vi være heldige at få et par fine fossiler med hjem.

Dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Fremlæggelse af formandens beretning
3. Fremlæggelse af foreningens årsregnskab
4. Forslag fremlagt af bestyrelsen
5. Indkomne forslag fra medlemmerne.
Forslag, der ønskes behandlet, skal være formanden i hænde senest 14 dage før generalforsamlingen.
6. Fastsættelse af kontingent for 2009
7. Valg af bestyrelsesmedlemmer. På valg er Susanne, Poul Erik og Tommy.
Alle er villige til genvalg.
8. Valg af to bestyrelsessuppleanter
9. Valg af revisor og revisorsuppleant
10. Eventuelt

Vi håber, man møder talstærkt op og deltager i årets generalforsamling.

NB: Husk kontingent på vedlagte girokort før generalforsamlingen.

Se kontingentsatserne på side 23

Tur til Mols Hoved

En rigtig dejlig sommerdag, nærmere beskrevet lørdag d. 11 august kl. 9, mødte en lille flok op på Gudenårastepladsen ved Randers. Henrik havde lavet tur til Mols Hoved, som var en ny lokalitet for de fleste af os.

Første stop var i Rønde, hvor vi skulle besøge Natureshop. Henrik havde fået en aftale i stand med indehaveren, Orla Hedegaard. Det var en spændende butik med mange fine ting, men også dyre ting, så nogen af os havde fået lettet tegnebogen lidt, da vi tog derfra. Butikken handler med ting fra naturen, skaller og snegle, udstoppede dyr og ikke mindst mineraler og fossiler, langt det meste af meget høj kvalitet, så det var godt, vi fik dette besøg med.

Derefter gik turen videre til Mols Hoved, nærmere betegnet, klinten syd for Isgård, og som Henrik skriver i opslaget, er det en perle for både ledeblok- og fossil-samlere, men også en naturperle i sig selv. Der blev fundet fine ting, og Edith skulle selvfølgelig igen have en stor sten med hjem til at hugge i.

Midt på eftermiddagen brød vi op, nogen kørte hjem, nogen kørte videre til andre lokaliteter. I den bil, hvor jeg var med, tog vi lidt på sightseeing i det flotte og meget anderledes landskab, der er på Mols. Vi kørte til Mols Bjerger, hvor vi først gjorde holdt ved Poskær Stenhus, som er en stendysse fra bondestenalderen, det er Danmarks største runddysse, et imponerende syn, og man kan undre sig over, hvordan det har været muligt at bygge den med de muligheder man havde dengang. Næste stop var Trehøje, hvor vi gik op på toppen og nød den fantastiske udsigt ud over hele Mols. Da vi nu havde Tage med, skulle der jo selvfølgelig også botaniseres lidt, inden vi vendte næsen hjemad.

Tak til Henrik for denne dejlige oplevelse.

Tommy

En septemberdag på Mors

Når geologisk interesserede taler om Mors, drejer det sig næsten altid om molerformationen. Det er der jo ikke noget unaturligt i, al den stund den nordlige del af øen præges af markante klinte, hvor foldede molerlag veksler med mørke lag af vulkansk aske og cementsten. Men der er andet at komme efter, og det fik deltagerne i turen d. 22. september under ledelse af Tage Burholt at se i rigt mål.

Vi mødtes ved kirken i Sejerslev, hvor Tage fremviste en række smukke fossiler, der fik selv de mest søvndrukne personager til at spærre øjnene op og sitre af hunger efter ”fangst”.

Vi stiledede direkte mod det første mål – den storslåede klint ved Skærbæk. Smuk er den, med foldninger, cementstensboller og de markante askelag -11, -12 og -13, som professor Ussing i sine dagbøger betegnede som ”de 3 små sorte”. Lidt længere mod syd består klinten af moræne med flager af oligocænt glimmerler. Da der er tale om løse flager,

er det ikke altid, de er blotlagte. Men vi var heldige. Flere steder stod de sorte lag som skråtstillede søjler i den lyse moræne, og konkretioner med krabber var der mange af, mens det kneb lidt mere med at finde forstenet træ.

Morænen, som er afsat af ismasser fra nord og nordøst, indeholdt mange ledeblokke især af norsk oprindelse. Blandt andet blev der fundet et pragteksempel af en lardalit samt et par flotte rektangelporfyre.

Turen gik videre til Moler-museet. Her kunne man gå i dagevis og nyde den flotte samling af molerfossiler. Sidste skud på stammen er en ca. 1 m lang fisk, som er utrolig velbevaret. Den bør man se. Det kribler simpelt hen i nakkehårene.

Turens sidste mål var Skibsted Strand, hvor bredden flyder med større og mindre blokke af cementsten. Snart klang luften af hammerslag fra ihærdige Jens Vejmand'er i higen efter fossiler.

Der blev fundet insekter, fisk og træ, så alle deltagere kunne drage hjem med glæde i sind og tyngde i rygsækken.

Tak til Tage for en lærerig og vel tilrettelagt tur.

Henrik

Strandstenstur til Næsby Dale

Denne dag, d. 13. oktober med strålende sol, var godt 20 personer mødt op til en frisk strandstenstur langs de flotte moræneskrænter ved Næsby Dale.

I programmet var lokaliteten beskrevet som et steneldorado, og det må vi sige, at det er! Her er ledeblokke/kampesten fra det meste af Norden. Vi fik udleveret et papirark med en liste over de ledeblokke, der jævnligt findes på stranden, og hvor disse blokke kommer fra, samt en beskrivelse af denne vigtige geologiske lokalitet.

Så gik jagten ind også på sten, der ikke figurerede på arket. Jeg søgte fra starten primært efter porfyrer fra Dalarna, men fandt selvfølgelig alt muligt andet, hvad øjet lige fangede. Af egne fund kan nævnes Grönklittporfyr, Hornfelter i forskellige farvekombinationer, Rhombeporfyrvarianter, herunder

Henning fandt cementsten med fossiler

egentlige Rektangelporfyrer, Rhombeporfyr-konglomerater, store og rigtig flotte, basalter, både med huller og med udfyldninger af mineraler, de såkaldte mandelsten og pegmatit i Siljansgranit.

Fossiler (egentlig fossilførende ledeblokke) blev det også til. Henning fandt en flot cementsten med adskillige fossiler indeni, bl.a. en forstenet kvist. Selv fandt jeg en stor Brøndumblok fyldt af muslinger, samt en sort kalksten m. kædekoraller (*Catenipora* sp.). Kalkstenen er en silurisk blok oppe fra Oslo-feltet. Ved frokosttid samlede vi medbringende en dyng kampesten og underligt farvede sten, som Henrik så transformerede om til ledeblokke, hvilket er noget ganske andet og meget mere interessant. Navne som Nefelinsyenit, Garberggranit, rød-grøn Järnagranit, Kinnediabas, Granatamfibolit og Østersøkvartsporfyrer, samt sandsten med sporfossiler, de såkaldte scolithus-sandsten, fløj gennem luften. Det var en vældigt god idé at få sat navne på fundene. Efter frokost kørte nogle hjem eller videre, medens resten af flokken tog en tur mere langs stranden.

Tak til Henrik og de øvrige medlemmer af strandstensgruppen for en god og spændende dag ved Limfjorden.

Tage Burholt

Grusgravstur

Grusgravstur 17. november

Så mørkt så tidligt om morgenen, så må man spørge sig selv: hvorfor bliver man ikke under dynen? Svaret er enkelt: turen går til Horsens-kanten.

Nu vil de fleste 'normale' straks spørge: hvad skal I høre dernede? – Intet! Det drejer sig ikke om koncert-byen Horsens, men et område nordvest for Horsens, hvor istider for længst har sørget for, at køreturen ikke har været forgæves.

Mødestedet ved slagteriet i Horsens blev fundet. Alle tilmeldte mødte til tiden, nogen ville være helt sikre på at nå med, så de var der 1 time før aftalt tid. Nå, men det er aldrig nogen skade at have god tid. Derefter videre til Vestbirk Stenleje, hvor Niels havde sørget for tilladelse – samt rundstykker. Efter en hurtig kop kaffe og rundstykke, gik vi i gang.

Da først øjnene havde indstillet sig på stenjagt, begyndte spændende fund at dukke op: diverse søpindsvin og ledeblokke – både med og uden fossiler – enkelte med trilobit-rester og orthoceratitter. En af disse blæksprutter var blevet fuldstændig udfyldt med krystaller. Vindslebne sten i forskellige størrelser og faconer blev også hjembragt, plus nogle 2½-3½ kg store silkespat-stykker.

Herefter var det tid til madpakkerne og et andet grusgravsområde ved Nim. Umiddelbart så det ikke så lovende ud, men da der blev fundet et par galerites søpindsvin, hvoraf det ene 'kun' var 4-strålet, kom der gang i folk igen. Vi fortsatte ved det nærliggende stenknuseri, hvor der også var nok at gå i krig med. Her blev der bl.a. fundet enkelte blokke med Lellinge grønsand. En af disse gemte en hel hjatand i perfekt stand.

Mens mørket sænkede sig, blev der taget afsked efter en rigtig god dag med et helt fantastisk pænt vejr. Stor tak til Tage og især Niels, som var turplanlæggere.

Erik

Silkespat 2,3 kg

Tage belæsset med gode fund

Med Claus Heinberg i Grønland

Luften sitrer af intensitet. Godt 25 tilhørere venter spændt på at lytte til foredraget ”16 måneder i Øst- og Nordgrønlands fjelde” arrangeret af Folkeuniversitetet i samarbejde med Vendsyssel Stenklub. Klokken er godt og vel 19, og endelig dukker han op – geolog, lic. scient Claus Heinberg – på krykke!! Er det en erhvervs sygdom?? Først aflyser Palle Graversen et kursus p.g.a. dårligt ben – og nu kommer Claus haltende.

Susanne byder velkommen, og endelig kan seancen tage sin begyndelse.

Efter få minutter er forsamlingen ”fanget”. Claus kan bare det der: Præsentere et stof på fagligt, højt niveau krydret med vittigheder og anekdoter, så det bliver levende og sjovt.

Traditionen tro er der problemer med lysbilledapparatet, så Tommy må træde til og gelejde billederne gennem apparaturet med blidhed henholdvis hård hånd. Flotte billeder, der viser aflejringer fra Karbon, Perm, Jura, Kridt, Tertiær og Kvartær ruller over lærredet og kommenteres kompetent og lattermildt. Kunne uret dog blot sættes i stå. Det er for spændende og humoristisk til at stoppe, men slutter dog kl. godt og vel 21.

Et bragende bifald som punktum og en stor tak fra Susanne.

Tak Claus, for en forrygende aften. Vi er mange, der håber du snart vender tilbage til Aalborg.

Henrik

Sakset fra netavisen „Sermitsiak“

I bunden af en iskerne, som er udboret i Sydgrønland, har forskere fundet op til 800.000 år gammelt dna fra en frodig skov.

Skoven lå i Grønland, før området blev dækket af is, og fundet skaber håb om, at forskerne i fremtiden kan udforske fortidens ukendte liv mange steder under verdens gigantiske iskapper. Det skriver Illustreret Videnskab.

Aktivitetsdag

Sommer i et hjørne af Vendsyssel

Søndag den 12. august fandt endnu en aktivitetsdag sted på Strandfogedgården ved Rubjerg – det var den fjerde på stribe, siden Stenklubben i 2004 indledte et samarbejde med Vendsyssel Historiske Museum. Og det bliver IKKE den sidste.

Indrømmet: det er lidt af en arbejdsdag med slid og slæb – vi er jo nok enige om, at det ikke ligefrem er en frimærkeklub, vi har. Og når man gerne vil præsentere alle Stenklubbens sider for publikum, ja så er det frem med borde og bænke, stenslibningsplader, slibemaskiner, stensav, huggeblokke og værktøj, fedtstensudstyr, bunker af bøger og selvfølgelig masser af sten – ledeblokke såvel som skulpturer. Udstillinger af smykker og godt med fossiler skulle der også være. Som om det ikke var nok, så fandt vi på at hente en hel trailer fuld af småsten på vejen derop, så de kunne blandes op med fossiler fra reservelageret og indgå i en fossiljagt for børn. Så det var af sted hjemmefra halv otte og hjemkomst næsten 12 timer senere!

Det kræver altså, at man synes, det er en rigtig god idé med sådan et arrangement. Og dér er vi heldigvis helt enige i bestyrelsen: det er en god måde at vise ansigtet udadtil. Alle tager fat og supplerer hinanden godt med de forskellige interesseområder, vi har.

Men det kunne være rigtig sjovt at være flere fra klubben, som kunne være med – om ikke hele dagen, så noget af tiden. Derfor sørger vi for, at datoen vil være kendt næste gang. Der vil komme en notits med i majbladet.

Når jeg skriver 'sjovt', så er det alvor! For selv om vi mosler rundt det meste af dagen, så er der MANGE formildende omstændigheder:

Det er sommer, og vi er udendørs – vejret er altid dejligt! Der er fælles morgenbord med en lille Gewesen, fælles frokostpause med alt godt fra grillen og hyggeligt samvær med de bedste venner. Og så er det altid positivt at møde folk, som lige kommer forbi og er umådeligt nysgerrige og taknemmelige for de forklaringer og den hjælp, vi kan tilbyde. – Ikke den værste oplevelse, man kan have!

Juleafslutning

Jul i den gamle stenklub

Så kom julen igen bragende ind over os, og ja, når det alligevel bare er mørkt udenfor, så kan vi sten-nørder jo lige så godt lægge hammer og rygsæk fra os og hygge os indendørs.

Det var vi også godt 20 af os, der gjorde i Vejgaard Bibliotek i Aalborg den 5. december. Hilsener og snak gik lystigt på kryds og tværs, indtil vi blev præsenteret for det obligatoriske seriøse, men tilpas korte indslag: Et resumé af Stenklubbens ekskursion til Gotland. Tommy viste et lille udvalg af de mange hundrede billeder, vi ikke kunne lade være med at tage derovre, og han kobled dem sammen med et referat og små historier fra den dejlige og udbytterige tur. Som supplement havde Tommy og Susanne medbragt et lille eksklusivt udvalg af de mange hjemførte fossiler, så der var håndgribelige beviser for det rene fossilparadis, Gotland er.

Derefter frådsede vi i æbleskiver, gløgg og jule-småkager, som Allan, Jonna, Poul Erik og Joan var ferne til at organisere på bedste vis. Alt smagte rigtig godt, og jeg mener ikke, der gik noget til spilde!

Det var utænkeligt at slække på nogen af traditionerne, og selvfølgelig skulle der spilles banko! Luften var tæt af tavs koncentration, kun afbrudt af høje overraskede BANKO-råb eller lettere opgivende støn fra dem, der 'aldrig' er heldige!

Poul Erik førte dysten an som den kompetente opråber og spil- og pakkebestyrer – det var kun ganske få gange, numrene skulle hentes op fra gulvet. Og efter oppakning og fremvisning fik alle sludret færdig og ønsket hinanden en god jul.

Sådan en aften er en rigtig rar måde at slutte vores geologiske år af på!

Vundne pakkegaver betragtes

Kurser og foredrag på Folkeuniversitetet

Tsunamier, jordskælv og vulkaner

I samarbejde med Folkeuniversitetet. Ved Lektor Erik Schou Jensen, Geologisk Museum.

Gennem de sidst få årtier har vi i medierne eller måske selv været tæt på naturkatastrofer, der chokerer og skræmmer os. Naturkatastrofer som tilsyneladende pludselig og helt tilfældigt rammer menneskeheden med død og ødelæggelse. Montserrat, Krakatau, Pinatubo, Etna, San Francisco, Los Angeles, Kobe, Tsunamien i SØasien og sidst på Salomonøerne, navne som på en gang skræmmer og fascinerer os menneskene. På det sidste har den meget snak om et muligt supervulkanudbrud i Yellowstone i USA, og øget vor ængstelse for Jordens kræfter. Og dog er jordskælv og vulkanudbrud noget af det mest naturlige på denne Jord. Der forekommer faktisk ca. 950.000 jordskælv og 10-15 vulkanudbrud hvert år. Altså stadigt tilbagevendende begivenheder, som tilmed forekommer i ganske bestemte zoner på jordkloden i forbindelse med store og uafvendelige processer i Jordens indre. Processer, som den geologiske videnskaben efterhånden begynder at få en forståelse af. Denne forståelse kan føre frem til, at det til en vis grad vil være muligt at forvarsle disse begivenheder og dermed reducere ofrenes antal f.eks. ved evakuering, ligesom det, ved en hensigtsmæssig byggeteknik i de jordskælvsplagede områder, vil være muligt at formindske skadernes omfang. Mennesket vil aldrig kunne takle naturkatastrofer forårsaget af jordskælv og vulkanudbrud, dertil er Jordens indre kræfter for mægtige, men vi kan lære at leve med disse naturkatastrofer, hvis vi kender deres måde at opføre sig på og tager hensyn dertil.

Holdnr.:	08006
Tidspunkt:	4 dage (9/2, 10/2, 8/3, 9/3)
Sted:	Strandvejen 12-14 Aalborg
Pris:	Kr. 895.-
Tilmelding:	Folkeuniversitetet, Badehusvej 20, 9000 Aalborg Tlf. 9816 7500 www.fuaalborg.dk

OBS: Lørdage kl. 12-18. Søndage kl. 10-16.

Vigtige danske fossilgrupper

I samarbejde med Folkeuniversitetet. Seniorforsker, lektor Palle Gravesen.

Til de hyppigste danske fossiler hører en række grupper af hvirvelløse dyr som f.eks. triboliter, graptoliter, brachiopoder, muslinger, snegle, blæksprutter, søliljer og søpindsvin.

Kurset gennemgår disse vigtige fossilgrupper og belyser deres bygning, systematik og geologiske optræden. En væsentlig del af kurset er en præsentation af nyttig litteratur, som man kan anvende til bestemmelse af de forskellige grupper. Samtidig gennemgås nogle grundprincipper i fossilpræparation og opbygningen af en velordnet fossilsamling.

Deltagerne opfordres til at medbringe flest mulige fossiler fra deres egne samlinger, som kan anvendes i undervisningen. Datablade udleveres på holdet.

Holdnr.: 08000
Tidspunkt: 5 mandage 18.00-20.30 (4/2, 11/2, 25/2, 3/3, 10/3)
Adresse: Strandvejen 12-14, Plan 1, lokale 223
Pris: Kr. 595.-
Tilmelding: Folkeuniversitetet, Badehusvej 20, 9000 Aalborg
Tlf. 98167500 www.fuaalborg.dk

Tilbehør til slibning

Vi har slibemaskiner, tromler, vibratorer, stensave

Vi har slibepulver, rå sten, sten i skiver, rå rav

Vi har indfatninger, både forsølvede og sterlingsølv

Vi har arbejdende værksted, ravmuseum m. fossiler

Vi sender gerne katalog over maskiner og tilbehør

Ravsliberen

Frants Kristensen

Algade 12a
9300 Sæby Tlf. 98 44 55 27

Strandstensgruppen

Rektangelporfyr

Den mest kendte bjergart fra Oslofeltet er rhombeporfyr, der først og fremmest findes i den nordlige og centrale del af Vestfold samt i Krokskogenområdet vest for Oslo. I Vestfold findes der godt og vel 50 rhombeporfyrtyper, mens der ved Krokskogen er tale om lidt over 20. De kan skelnes fra hinanden på den kemiske sammensætning og formen af feldspatstrørkornene og betegnes RP1, RP2 o.s.v. Den norske geolog, Christoffer Oftedahl, beskrev i 1952 de på det tidspunkt kendte RP-lag, og hans illustrerede afhandling står stadig den dag i dag som et pioner-arbejde vedrørende rhombeporfyrer. En af de smukkeste typer er RP13, der på grund af strørkornenes form kaldes rektangelporfyr. Den har sin hovedudbredelse i Bærum-calderaen nord for

Oslo, samt i mindre områder nord for Ramnes-calderaen i Vestfold.

Porfyrerne fra Bærumområdet har almindeligvis lange, slanke feldspatstrø-korn, der ofte ligger parallelt med hinanden. Hos nogle typer – f.eks. Sørkedals-typen – er strø-kornene endda så slanke og små, at de ligner gran- eller fyrre-nåle. Da rektangelporfyr kemisk set er ret basisk, er grundmassen oftest mørk, næsten sort.

Rektangelporfyrer fra Vestfold har oftest store, butte strø-korn, der kan være helt op til 3 cm lange og 1 cm brede. En del af strø-kornene har ikke rektangel-form, men er mere eller mindre afrundede eller kvadratiske. Grundmassen er som ved Bærum-typen mørk eller sort.

Billedet viser en type, der sandsynligvis stammer fra Vestfold, den såkaldte Ende-type. Men da en lignende type optræder i et mindre område i Øyangen-calderaen ved Oslo, kan det nøjagtige hjemsted ikke fastslås med sikkerhed. Stenen er fundet ved Næsby Dale.

Et udvalg af RP-typer kan ses på stenklubbens billedside:
www.picasaweb.google.com/stenklub.

Mødekalendar for interessegrupperne

Strandstensgruppen:

Tirsdag d. 12. februar hos Marit Mjelde, Klokkestøbergade 12, 9000 Aalborg

Tirsdag d. 11. marts hos Orla Thomsen, Kløvermarken 9, 9850 Hirtshals

Onsdag d. 9. april hos Henrik Arildskov, Ilbjergvej 25, 9800 Hjørring

Onsdag d. 7. maj hos Marie og Sven Madsen, Stentoftens 62, Rebild, 9520 Skørping

Møderne starter kl. 19.00

Fossilgruppen:

Onsdag d. 16 januar kl. 19.00 hos Alice Dam, Granlien 65, 9000 Aalborg

Emne: Værtens fossilsamling.

Onsdag d. 13 februar kl. 19.00 hos Susanne Schmidt, Revlingebakken 40, 9000 Aalborg

Emne: Værtens fossilsamling.

Onsdag d. 12 marts kl. 19.00 hos Tommy Sørensen, Gerdavej 1, 9520 Skørping

Emne: Aftales på mødet i februar

Fossilgruppen

Skorpionsfluer

Skorpionsfluer er sjældne fund i cementsten. Grunden til at vi skriver om disse fossile dyr denne gang er, at Henrik gjorde et godt fund af nævnte dyregruppe på klubbens tur til Mors, nærmere betegnet Skibsted Strand. Fundet vakte en del jubel. Det afbillede dyr er ca. 5 cm langt. Fossilet ses at have store langstrakte vinger og meget lange ben. Særligt størrelsen afviger fra de skorpionsfluer, der lever i Danmark i dag.

Navnet skyldes hannens opadbøjede bagkrop, der har stor lighed med skorpionens hale. Hunner har ikke en sådan bagkrop. Hvis man er heldig, kan man således bestemme kønnet på fossilet! Dyrene kendes i øvrigt på det nedad stærkt forlængede hoved. Slægtskabsforholdene til andre insekter har længe været drøftet. I dag mener man, de nærmest er beslægtet med fluer og lopper! Dyregruppen er meget gammel og kan føres tilbage til Perm. Skorpionsfluer lever oftest skyggefulde steder, kosten består af døde dyr og frugter. Deres larver ligner sommerfuglelarver.

Henriks skorpionsflue fra Mors

Interessegrupperne

I Vendsyssel Stenklub er der kommet gang i 2 interessegrupper. En strandstensgruppe og en fossilgruppe. Den opmærksomme læser har nok bemærket, at der i de seneste numre af bladet har været omtale, omhandlende nogle af de emner, som grupperne arbejder med.

Strandstensgruppen var den gruppe, som først kom i gang. Gruppen består i øjeblikket af 8 medlemmer, som er meget aktive. Her i bladet kan du se mødekalender for gruppen, som interesserede er meget velkomne til at tilmelde sig.

Jeg vil med denne omtale gerne gøre alle foreningens medlemmer opmærksom på denne gruppes arbejde, som bl.a. består i, at man har bestemt en lang række fund af ledeblokke, Svend Madsen har fotograferet dem, og gruppen har lagt billederne på internettet. Her kan vi alle kan have glæde af de flotte billeder og få en uvurderlig hjælp i bestemmelse af nogle af de ledeblokke, som mange af os finder, men som vi ofte ikke får sat navn og oprindelsessted på.

Se de mange billeder på:

<http://picasaweb.google.com/Stenklub>

Fossilgruppen er yngre og er derfor ikke nået helt så langt i organisering og arbejde, men der arbejdes på opgaven af en flok engagerede medlemmer. Gruppen har dog i den tid, den har været etableret, arbejdet med flere emner. I øjeblikket er gruppen optaget af at gennemgå det enkelte medlems samling, så man kan få et overblik over, hvad medlemmerne ligger inde med, og i hvilken retning de enkelte medlemmers interesser går.

På ovennævnte hjemmeside har gruppen også lagt billeder af fossiler. Billedmaterialet er endnu ikke så omfattende, som materialet fra strandstensgruppen, men med mit kendskab til gruppedemlemmerne og deres engagement, så vil jeg tro, dette materiale vil vokse i den kommende tid

Jeg løfter på hatten i beundring for den energi, de to grupper udviser omkring vores hobby.

Jeg synes, at resultatet af deres arbejde ikke kun er til gavn for grupperne selv, men i høj grad også kan anvendes af vi andre foreningsmedlemmer.

Har du lyst til at deltage i en eller begge grupper, er du meget velkommen, der er altid plads til en mere.

Poul Erik

Bog anmeldelse

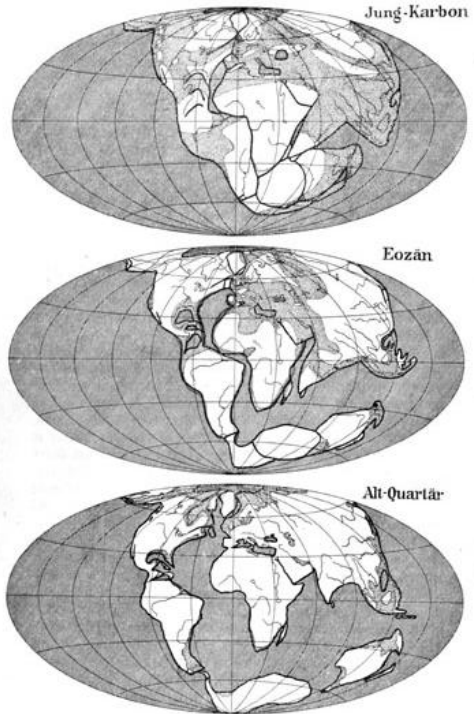
Det er som bekendt 100 år siden, Danmark Ekspeditionen fandt sted, og i den anledning udsender forlaget Vandkunsten nu en biografi om en af de deltagere, der skulle få størst betydning for videnskaben.

Bogen skildrer naturforskeren Alfred Wegeners kamp for den kontroversielle teori om kontinentaldriften og hans deltagelse i grønlands-ekspeditionerne fra 1906 til hans død på indlandsisen i 1930.

Mogens Rud: *Grønlandsforskeren Alfred Wegener og de drivende kontinenter.*

2. udgave 1. oplag 144 sider
Hæfte. Illustreret, kr. 199.-

Wegeners forestillinger om kontinenternes placering i Slutningen af Karbon, i begyndelsen af Palæogen, og sidst i begyndelsen af Kvartærtiden

Messekalender 2008

5. - 6.	april	Göteborg	Sverige
14. - 15.	juni	Kopparberg	Sverige
24. - 27.	juli	Evje	Norge
6. - 7.	september	Hedensted	Danmark
11. - 12.	oktober	Næstved	Danmark

Mineralmesser se www.geonord.org/shows

Vendsyssel Stenklubs bestyrelse:

Formand: og redaktør af hjemmeside	Tommy Hatting Sørensen tlf. 98 39 20 84 E-mail: tommy.h.sorensen@mail.dk	Gerdavej 1, 9520 Skørping
Næstformand:	Erik Arentsen tlf. 24 40 91 27	Fasanvej 9 1 th. 9700 Brønderslev
Kasserer:	Allan Andersen tlf. 98 91 08 42 E-mail: aljo@privat.dk	Åkandevej 23 9800 Hjørring
Sekretær:	Susanne Schmidt tlf. 98 18 53 66 E-mail: sschm@daks.dk	Revlingebacken 40 9000 Aalborg
Redaktør af Stendyngen	Poul Erik Friis tlf. 98 96 34 31 E-mail: pefriis@adslhome.dk	Ugiltvej 758 9800 Hjørring
Bestyrelses- medlem	Henrik Arildskov tlf. 96 78 11 87 E-mail: rejseholdet@privat.dk	Ilbjergevej 25, 9800 Hjørring
Bestyrelses- medlem	Tage Burholt tlf. 96784041 E-mail: tabur@aal.mim.dk	Tårsvej 338, 9870 Sindal

Vendsyssel Stenklubs hjemmesider findes på adresserne:

www.sitecenter.dk/vendsysselstenklub
www.stendyngen.nordjyskeklubber.dk

Deltagelse i Vendsyssel Stenklubs arrangementer sker på eget ansvar

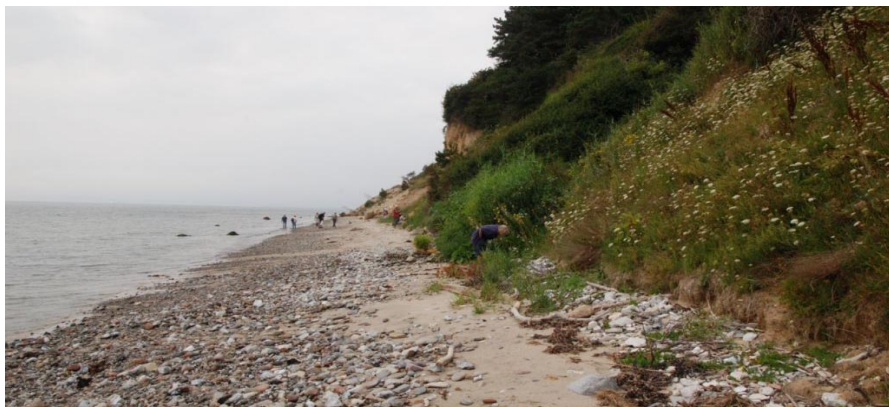
2008-kontingentet i Vendsyssel Stenklub:

Enkeltperson.....	150 kr.	Par	225 kr.
Pensionist.....	100 -	Pensionistpar.....	150 -
Studerende	100 -	Unge under 18 år.....	100 -

Stenklubbens gironummer: 747-2110

*Medlemsliste kan rekvireres hos foreningens kasserer
Andre stenklubbens medlemsblade bedes sendt til redaktøren af Stendyngen*

Billedsiden

Parti fra Mols Hoved

Molermuseet på Mors

Formanden hugger sten

Parti fra Mors

To gode fund.....